

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

ПРОГРАМА

КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітньо-професійна програма	Соціальна педагогіка
Освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

Програма кваліфікаційного іспиту для студентів спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр

Програму кваліфікаційного іспиту розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 4 березня 2026 №3

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Програму кваліфікаційного іспиту затверджено Педагогічною радою Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Протокол від *20 березня* 2026 № 3

Голова Педагогічної ради Зоя ГЕЙХМАН

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У Фаховому коледжі «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка основою підготовки фахівчинь/фахівців освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр є нормативно-правова база освіти: Закон України «Про освіту», Закон України «Про фахову передвищу освіту», Закон України «Про вищу освіту», «Положення про організацію освітнього процесу в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка», Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Фаховому коледжі «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка фахової передвищої освіти та інші нормативно-правові документи.

Мета кваліфікаційного іспиту є комплексна перевірка рівня відповідності досягнутих результатів навчання вимогам Стандарту фахової передвищої освіти в галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота та освітньо-професійної програми 231.00.02 Соціальна педагогіка фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 231 Соціальна робота.

1. Результати навчання

За результатами навчання випускниця/випускник демонструє такі результати навчання:

1. Здійснює пошук, аналіз та оброблення інформації для розв'язання професійних завдань.
2. Володіє державною та іноземною мовами у професійній діяльності.
3. Вміє розв'язувати типові задачі в професійній діяльності.
4. Застосовує інформаційні ресурси та методики оцінки поведінки чи діяльності індивідів і соціальних груп.
5. Застосовує етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності.

6. Використовує технології соціальної діагностики, профілактики, корекції із застосуванням сучасних форм та методів професійної діяльності.
7. Застосовує на практиці нормативно-правові акти з питань надання соціальних послуг.
8. Вміє вести документацію з організації соціального обслуговування та допомоги, обліку та звітності.
9. Здійснює соціальне інспектування й оцінку потреб уразливих категорій громадян, у тому числі тих, хто опинився у складних життєвих обставинах.
10. Здатний організовувати заходи з реабілітації, реінтеграції, соціальної адаптації отримувачів соціальних послуг.
11. Вміє аргументувати шляхи подолання проблем та обирати методи їх розв'язання.
12. Знаходить рішення для покращення соціального добробуту і соціальної безпеки громадян.
13. Визначає зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності.
14. Планує, аналізує, контролює й оцінює власну роботу і роботу інших осіб у спеціалізованому контексті.
15. Обґрунтовує методологію та висновки власного дослідження.
16. Знає основи вікової психології, психологічних процесів, психічних станів, психологічних якостей особистості, основ соціальної психології груп і колективу.
17. Вміє самостійно виконувати обов'язки, покладені в межах професійної діяльності.
18. Здійснює соціально-педагогічну підтримку сімей та дітей з урахуванням ключової ознаки вразливості.
19. Аналізує соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.
20. Демонструє уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Форма підсумкової атестації студентів – кваліфікаційний іспит.

До Атестації допускаються студентки/студенти, які виконали весь навчальний

план підготовки фахового молодшого бакалавра. Атестація випускників проводиться Екзаменаційною комісією з метою перевірки рівня відповідності досягнутих результатів навчання вимогам освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 231 Соціальна робота. Атестація здійснюється відкрито і публічно.

2. Методика та форма проведення

Форма проведення: комбінована.

Завдання кваліфікаційного іспиту: екзаменаційний білет складається з трьох частин, які дозволяють перевірити рівень теоретичних знань та практичних навичок студента:

- 1) виконання тридцяти тестових завдань;
- 2) відповідь на теоретичне питання;
- 3) вирішення соціально-педагогічної ситуації.

Кваліфікаційний іспит проводиться з використанням сервісних служб Google, зокрема:

Google forms – для проведення тестування.

1. На початку іспиту студентки/студенти обирають білети.
2. За обраним номером білету виконують тестові завдання (30 тестових завдань різних типів). На виконання тестів відводиться 40 хвилин.
3. Після виконання тестів розпочинається друга частина іспиту.
4. Студентки/студенти, відповідно до обраного номеру, отримують від секретаря Екзаменаційної комісії білет із завданням. На підготовку до відповіді надається 20-25 хвилин. Тривалість відповіді студентки/студента – 10-15 хвилин.

3. Критерії оцінювання

Оцінювання результатів складання кваліфікаційного іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання та відповідною рейтинговою оцінкою.

1. Виконання тестів оцінюється у 40 балів.
2. Відповідь на теоретичне питання оцінюється у 30 балів.
3. Вирішення соціально-педагогічної ситуації оцінюється у 30 балів.

Критерії оцінювання тестових завдань

Номер завдан ня	Кількість балів	Форми завдань та їх коротка характеристика
Тести 1-12	Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь або відповідь відсутня. Максимальна кількість балів за дане завдання - 12.	<i>Тестові завдання з однією правильною відповіддю.</i> За їх допомогою перевіряються знання термінів, розуміння понять тощо.
Тести 13-25	Завдання оцінюється в 0 або 1 бал: 1 бал за правильно вказану відповідь; 0 балів, якщо відповідь надана неповно або відповідь на завдання відсутня. Порядок написання правильних літер значення не має. Максимальна кількість балів за дане завдання - 13.	<i>Тестові завдання з декількома правильними відповідями.</i> До кожного завдання наведено 4-6 варіантів відповіді, з яких правильними є декілька. Допомагає оцінити вміння студентів визначати в повному обсязі поняття, принципи, форми та методи роботи; визначати зайве.
Тести 26-30	Завдання оцінюється від 0 до 2 балів. 0 балів, якщо відповідь на завдання відсутня.	<i>Завдання на встановлення правильної відповідності.</i> Відповідь буде правильною, якщо категорії відповідатимуть обраному соціально- педагогічному методу, характеристиці, процесу.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
30	Відмінний рівень виконання завдання, відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
24-29	Достатньо високий рівень виконання завдання, відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
21-23	В цілому достатній рівень виконання завдання, відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
15-20	Посередній рівень виконання завдання, відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
9-14	Мінімально допустимий рівень виконання завдання, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю

	недоліків та помилок
4-8	Незадовільний рівень виконання завдання, відповідь, що виявляється у формальному запам'ятовуванні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
0-3	Незадовільний рівень виконання завдання, відповідь, що виявляється у неспроможності відтворити визначення базових понять, положень, виконання завдання тільки розпочато або взагалі відсутнє

Критерії оцінювання вирішення соціально-педагогічної ситуації

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
30	Відмінний рівень виконання завдання, відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
24-29	Достатньо високий рівень виконання завдання, відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
21-23	В цілому достатній рівень виконання завдання, відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
15-20	Посередній рівень виконання завдання, відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
9-14	Мінімально допустимий рівень виконання завдання, містить недоліки та помилки; відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
4-8	Незадовільний рівень виконання завдання, відповідь, що виявляється у формальному запам'ятовуванні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
0-3	Незадовільний рівень виконання завдання, відповідь, що виявляється у неспроможності відтворити визначення базових понять, положень, невмінні їх застосувати; виконання завдання тільки розпочато або взагалі відсутнє

Шкала відповідності оцінок.

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Критерії оцінювання знань та умінь студентів
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними помилками.
B	82 - 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 - 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.

D	69 - 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
F	1 – 59 балів	Незадовільно – незадовільний (досить низький) рівень знань (умінь).

4. Програма кваліфікаційного іспиту

1. Культурно-історичні передумови зародження і розвитку благодійництва і меценатства на теренах сучасної України.
2. Соціальна педагогіка як галузь педагогічної науки.
3. Предмет, завдання і тезаурус соціальної педагогіки.
4. Становлення соціальної педагогіки закордоном.
5. Парадигми та базові теорії соціально-педагогічної науки.
6. Принципи та ресурсне забезпечення соціально-педагогічної діяльності.
7. Зміст та структура соціально-педагогічної діяльності. Портрет спеціаліста соціальної сфери.
8. Інноваційні процеси у соціально-педагогічній діяльності. Соціально-педагогічний менеджмент.
9. Наукова діяльність соціального педагога.
10. Соціалізація особистості. Особистісний потенціал.
11. Сутність і зміст соціального виховання дітей та молоді.
12. Соціальне середовище як чинник становлення та розвитку особистості. Причини соціальної дезадаптації.
13. Діти, які опинилися у складних життєвих обставинах.
14. Організація професійної діяльності соціального педагога в умовах інклюзивного навчання.
15. Девіантна поведінка дітей та молоді як форма соціальної дезадаптації. Види девіантної поведінки.
16. Характеристика ювенальної юстиції в Україні. Особливості ювенальної превенції.
17. Сім'я в системі інститутів соціального виховання.
18. Зміст та форми соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей.
19. Соціально-педагогічна робота з сім'ями, які виховують дитину з інвалідністю.
20. Попередження насильства в сім'ї: законодавча база.
21. Поняття про метод. Класифікація методів.
22. Форми та методи соціально-педагогічної роботи, їх класифікація.
23. Педагогічні методи у діяльності соціального педагога.
24. Соціально-економічні та організаційно-розпорядчі методи у діяльності соціального педагога.
25. Соціологічні та психологічні методи у діяльності соціального педагога.
26. Соціально-педагогічні методи у діяльності соціального педагога.
27. Соціальна вулична робота та соціальна терапія як методи соціально-педагогічної роботи.
28. Рекламно-інформаційні технології в діяльності соціального педагога.
29. Діагностичний інструментарій соціального педагога.
30. Профілактична робота в діяльності соціального педагога.
31. Корекційна робота соціального педагога.
32. Технології роботи соціального педагога в контексті проблем насильства над дітьми.
33. Завдання соціального педагога в роботі з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями.
34. Технології та методи соціально-педагогічного супроводу дітей з розумовими порушеннями.

35. Методика соціальної роботи з сім'єю.
36. Специфіка соціально-педагогічної роботи з обдарованими дітьми та їх батьками.
37. Технологізація волонтерської роботи в соціально-педагогічній діяльності.
38. Особливості соціальної роботи з неповнолітніми, які повертаються з місць позбавлення волі.
39. Історія розвитку соціальної роботи в Україні.
40. Соціальна робота як наука та навчальна дисципліна.
41. Основні поняття і категорії соціальної роботи.
42. Професійні характеристики та особистісні якості соціального працівника.
43. Зміст та організація соціальної роботи.
44. Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи.
45. Нормативно-правова база соціальної роботи в Україні.
46. Управління та менеджмент в соціальній роботі.
47. Соціальна робота як парадигмальна теорія і практика.
48. Застосування психологічних теорій у соціальній роботі.
49. Застосування соціологічних теорій у соціальній роботі.
50. Застосування комплексних теорій та моделей у соціальній роботі.
51. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка.
52. Економічний статус як фактор диференціації у соціальній.
53. Кадрове забезпечення і оплата праці соціальних працівників.
54. Ефективність соціальної роботи.
55. Сучасні підходи до розуміння громади.
56. Ретроспективний огляд соціальної роботи в громаді.
57. Теоретичні основи соціальної роботи в громаді.
58. Ресурсне забезпечення соціальної роботи в громаді.
59. Нормативно-правове забезпечення функціонування інституту територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні.
60. Реформа місцевого самоврядування: європейські практики та український досвід.
61. Створення мереж урядових, науково-дослідних організацій та розбудова інституційного потенціалу.
62. Основні технології соціальної активізації громад.
63. Місцеве самоврядування та соціальний захист населення.
64. Планування та реалізація соціальних програм у громаді.
65. Розробка і впровадження соціальних проєктів на локальному рівні.
66. Освіта в умовах воєнного стану.
67. Принципи побудови системи освіти України. Структура освіти.
68. Методи, закономірності та принципи навчання. Концепція «Нова українська школа».
69. Форми організації навчання. Особливості організації освітнього середовища.
70. Сутність процесу виховання. Роль виховання у процесі формування особистості.
71. Спільна виховна робота школи, сім'ї та громадськості. Педагогіка партнерства.
72. Поняття «абілітація». Роль батьків в соціально-педагогічній абілітації дитини.
73. Соціальна профілактика та реабілітація в сімейному, дитячому та

- молодіжному середовищі.
74. Соціально-педагогічна реабілітація жертв насильства. Корекційні програми.
 75. Система профілактичної роботи в закладах освіти. Профілактична та корекційна робота фахівців психологічної служби закладу освіти.
 76. Міжсекторальна взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері соціальної профілактики та реабілітації.
 77. Сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, як об'єкти соціального супроводу.
 78. Соціальний супровід як складова ведення випадку.
 79. Нормативно-правове підґрунтя соціального супроводу.
 80. Співпраця у процесі соціального супроводу.
 81. Особливості організації та здійснення соціального супроводу.
 82. Теоретична база оцінки потреб отримувачів соціальних послуг.
 83. Правила оцінки потреб дитини та її родини.
 84. Становлення соціальної роботи з різними групами отримувачів соціальних послуг.
 85. Проблема вікової типологізації в соціальній роботі.
 86. Класифікація, типи соціальних послуг та порядок їх надання.
 87. Соціальна робота з особами, які мають алкогольні та наркотичні проблеми.
 88. Соціальна робота з безпритульними.
 89. Соціальна робота з особами з девіантною поведінкою.
 90. Соціальна робота з ВПО.
 91. Соціальні технології у роботі з військовослужбовцями та їхніми сім'ями.
 92. Соціальна робота з жертвами „торгівлі людьми”.
 93. Організація ресоціалізації та соціального супроводу особам, що повернулися з місць позбавлення волі.
 94. Соціальна робота з особами та сім'ями, що постраждали через військовий конфлікт.
 95. Соціальна робота з сім'ями, що мають дітей з інвалідністю.
 96. Соціальна робота з дітьми, що залишились без батьківського піклування.
 97. Соціальна робота з малозабезпеченими і багатодітними сім'ями.
 98. Соціальна робота з людьми похилого віку та самотніми особами.
 99. Сутність конфліктів. Історія та методи конфліктології та практичної медіації. Причини, функції, види конфліктів.
 100. Виникнення конфліктів та стратегії реагування у конфліктній ситуації.
 101. Діагностика та прогнозування конфліктів. Методи роботи з конфліктами.
 102. Ефективна поведінка в конфліктних ситуаціях.
 103. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання і вирішення. Конфлікти організацій.
 104. Особливості сімейних конфліктів та шляхи їх вирішення.
 105. Практична медіація в освітньому закладі.
 106. Технології використання відновних практик.
 107. Предмет, завдання та методи соціальної психології як науки.
 108. Особистість з погляду соціальної психології.
 109. Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості. Проблема соціальної установки.
 110. Спілкування як феномен соціальної психології.

111. Спілкування як комунікативний процес.
112. Перцептивна сторона спілкування.
113. Проблема групи у соціальній психології.
114. Лідерство і керівництво у малих групах.
115. Проблема прийняття групового рішення. Психологія групової діяльності.
116. Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп під час воєнного стану.
117. Особливості посттравматичного стресового розладу військовослужбовців, ВПО та інших осіб.
118. Поняття соціальної ексклюзії.
119. Види та форми прояву ексклюзії та причини виникнення ексклюзії.
120. Методи дослідження ексклюзії.
121. Соціальна ексклюзія в сучасній Україні.
122. Профілактика ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих.
123. Профілактика ексклюзії людей похилого віку.
124. Профілактика ексклюзії в освітньому та професійному середовищі.
125. Профілактика ексклюзії молоді.
126. Профілактика ексклюзії ВПО та ветеранів війни.

Білет №__
Тестові завдання

Завдання 1 – 15 мають по кілька варіантів відповіді, з яких лише ОДНА правильна. Виберіть правильну відповідь.

1. Оберіть найбільш точне визначення адиктивної поведінки:

- А) вживання алкоголю, тютюну, наркотичних засобів;
- Б) поведінка людини, для якої притаманне прагнення до відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану завдяки прийому різноманітних хімічних речовин чи постійній фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку та підтримання інтенсивних емоцій;
- В) некримінальні правопорушення чи протиправна поведінка.

2. Соціально-педагогічна діяльність – це:

- А) допомога в позитивній соціалізації особистості;
- Б) різновид професійної діяльності, що спрямована на створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволення її соціокультурних потреб чи відновлення соціально схвалених способів життєдіяльності людини;
- В) діяльність, спрямована на навчання дитини.

3. Навіювання у соціально-педагогічній роботі — це:

- А) логічність, ясність та правдивість у викладі матеріалу;
- Б) цілеспрямований вплив на підсвідому сферу психіки учня з метою формування в нього потреби активно вдосконалюватися;
- В) вища форма відображення об'єктивної дійсності, що властива тільки людині.

4. Оберіть найбільш точне визначення делінквентної поведінки:

- А) сукупність дій та вчинків, які характеризуються порушеннями правил поведінки, дисциплінарних вимог, соціальних норм та правопорушеннями некримінального характеру;
- Б) дії і вчинки людей, соціальних груп, що суперечать моральним та правовим нормам або визнаним у суспільстві стандартам поведінки;
- В) поведінка, що загрожує інтересам інших людей.

5. Яка максимальна кількість дітей може бути взята у прийомну сім'ю:

- А) 7;
- Б) 4;
- В) 3.

6. Соціальна адаптація – це:

- А) пристосування до умов середовища;
- Б) процес пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи стосунків із соціальними об'єктами, інтеграція особистості в соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища;
- В) рівень можливостей особистості ввійти в нові умови соціального середовища.

7. Соціальна реклама – це:

- А) інформація будь-якого виду, розповсюджена в будь-якій формі, яка спрямована на досягнення суспільно корисних цілей, популяризацію загальнолюдських цінностей і розповсюдження якої не має на меті отримання прибутку;
- Б) використання інформаційних технологій у вітчизняній соціальній та соціально-педагогічній роботі.

В) систематичне поширення інформації за допомогою технічних засобів.

8. Оберіть найбільш повне визначення поняття «соціалізація»:

А) процес засвоєння індивідом суспільного досвіду;

Б) процес входження людини в суспільство разом із його соціальними зв'язками та інтеграцією в різні типи соціальних спільнот, унаслідок чого відбувається становлення соціального індивіда;

В) процес засвоєння та активного відтворення людиною соціокультурного досвіду (знань, цінностей, норм, традицій, зразків поведінки, визнаних у суспільстві), внаслідок чого відбувається її становлення та розвиток як соціального індивіда.

9. Головною психологічною характеристикою групи є:

А) час існування групи;

Б) «ми-почуття»;

В) групові норми.

10. Відносно короткочасне, чисельне скупчення людей, які перебувають у стані підвищеного емоційного збудження і об'єднані просторовою близькістю та загальним об'єктом уваги – це:

А) публіка;

Б) аудиторія;

В) натовп;

11. Прагнення індивіда дотримуватися і відстоювати установки, думки, результати сприйняття, поведінку, які прямо суперечать тим, які панують у даному суспільстві або групі – це:

А) конформізм;

Б) нонконформізм;

В) комунікативний потенціал особистості.

12. Референтна група – це

А) реальна чи умовна соціальна спільність, з якою індивід співвідносить себе як з еталоном, орієнтуючись у своїх вчинках і самооцінці на її норми та цінності;

Б) група підтримки;

В) умовна група, яка існує в уявленні індивіда.

Питання 13 – 25 мають декілька варіантів правильних відповідей. Виберіть їх.

13. До матеріалів для службового використання соціальним педагогом, належать:

А) доповіді;

Б) журнал щоденного обліку роботи;

В) тематичні проспекти;

Г) журнал (протокол) індивідуальних (групових) консультацій.

14. До обліково-статистичних документів соціального педагога належать:

А) плани роботи на рік (місяць);

Б) матеріали психолого-педагогічних консиліумів;

В) тематичні проспекти;

Г) форми статистичної звітності встановленого зразка.

15. В соціально-педагогічній роботі навіювання здійснюється за допомогою:

А) посилення на авторитет;

Б) залякування;

В) попередження;

- Г) ідентифікації;
- Д) занурення.

16. До методів арт-терапії відносять:

- А) маскотерапію;
- Б) опитування;
- В) колаж;
- Г) малювання;
- Д) ажурна пилка.

17. Виокремте соціалізуючі функції сім'ї:

- А) індивідуальний розвиток;
- Б) формування статевої ідентифікації дитини;
- В) формування ціннісних орієнтацій особистості;
- Г) розумове виховання;
- Д) виховання цілісної особистості.

18. Оберіть правильні види соціальної профілактики:

- А) індивідуальна;
- Б) первинна;
- В) галузева;
- Г) вторинна;
- Д) третинна.

19. Визначте функції, які виконує сім'я як соціальний інститут:

- А) репродуктивна;
- Б) побутова;
- В) виховна;
- Г) соціальна;
- Д) комунікативна.

20. Визначте характеристики батьківства:

- А) ціннісні орієнтації подружжя;
- Б) батьківські установки та сподівання;
- В) батьківські почуття та батьківська позиція;
- Г) стиль сімейного виховання.

21. Типи локусу контролю названі Дж.Ротером

- А) інтровертований;
- Б) інфернальний;
- В) екстернальний;
- Г) неефективний.

22. Вкажіть основні аспекти спілкування

- А) дружній аспект спілкування;
- Б) комунікативний аспект спілкування;
- В) опосередкований аспект спілкування;
- Г) інтерактивний аспект спілкування;
- Д) перцептивний аспект спілкування.

23. До методів соціально-педагогічної роботи належать:

- А) метод самовиховання;
- Б) психодрама;
- В) метод єдності якісного та кількісного аналізу;
- Г) метод вуличної соціальної роботи;

Д) метод "рівний-рівному".

24. Оберіть основні ознаки форм соціально-педагогічної роботи:

- А) структурність;
- Б) диспут, трудовий десант;
- В) інтегративаність;
- Г) консультація, тренінг;
- Д) функціональність.

25. Оберіть найбільш типові переваги групових форм соціально-педагогічної роботи:

- А) можливість отримати зворотній зв'язок і підтримку;
- Б) задіяні представники майже всіх груп населення;
- В) створюються умови "суспільства в мініатюрі";
- Г) приділяється більше уваги.

26. Встановіть відповідність між поняттями та їхнім змістом:

Поняття	Зміст
1. Формальна Організація	А) спонтанно організоване об'єднання людей, які вступають у регулярну взаємодію для досягнення певної мети
2. Колектив	Б) офіційно створена група для організації виробничого процесу, основною функцією якої є реалізація поставлених перед нею завдань
3. Неформальна організація	В) група людей, яка характеризується організованістю і психологічною згуртованістю при досягненні спільних цілей діяльності, зумовлених суспільно-корисними мотивами
	Г) об'єднання людей, яке має закріплену спільну територію, спільну мову, культурні цінності та соціальні норми, які характеризуються усвідомленням соціокультурної ідентичності

27. Заповніть таблицю «Феномен вуличних дітей»

Причини виходу дитини на вулицю	Характеристика причини

Доповніть твердження:

28. Метод соціальної психології, що використовується для діагностики взаємних симпатій та антипатій між членами групи та дозволяє виявляти соціально-психологічну структуру взаємин в малих групах, конкретні позиції її членів у структурі цих взаємин, формальних та неформальних лідерів, „відштовхнутих” членів групи, наявність мікрогруп та зв'язків між ними - це _____.

29. Процес пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи стосунків із соціальними об'єктами називають _____.

30. Особа, яка здійснює соціально-педагогічну роботу на добровільних засадах _____.

Зразок екзаменаційного білета

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр
Галузь знань: 23 Соціальна робота
Спеціальність: 231 Соціальна робота
Освітньо-професійна програма: Соціальна педагогіка

Кваліфікаційний іспит

Білет №__

1. Виконайте тестові завдання з соціальної педагогіки, методики соціальної роботи і соціальної психології. ВАРІАНТ __.
2. Дайте характеристику ролі соціального педагога в профілактиці булінгу в освітньому середовищі.
3. Використайте наведену ситуацію для з'ясування можливості визнання дитини жертвою жорстокого поводження та застосування до неї соціально-правового захисту: «14-річний Н. подав заяву на батьків, в якій зазначив, що вони жорстоко з ним поводяться. Під час перевірки з'ясувалося, що конфлікт між батьками та дитиною виник через небажання останнього відвідувати школу».

Зразок відповіді на завдання білета кваліфікаційного іспиту

2. Дайте характеристику ролі соціального педагога в профілактиці булінгу в освітньому середовищі.

Рекомендації до відповіді

Проблема булінгу для сучасного соціуму є достатньо поширеною та актуальною. Останнім часом булінг набуває особливого значення в освітній практиці, оскільки його розповсюдження пов'язане з нестабільністю ситуації в суспільстві, кризою сімейних стосунків, безробіттям, низьким соціальним статусом тощо.

Булінг – це повторювальні, свідомі, навмисні та обдумані дії з наміром нашкодити, викликати страх, шляхом погрози подальшої агресії. Булінг як соціально-педагогічна проблема пов'язаний із порушенням прав дитини, деформацією міжособистісних стосунків та негативним впливом на психоемоційний розвиток учнів.

Соціальний педагог здійснює раннє виявлення факторів ризику виникнення булінгу в освітньому середовищі, аналізує соціально-психологічний клімат колективу, визначає наявність конфліктних ситуацій та груп ризику. Важливою складовою його роботи є діагностична діяльність, що дозволяє своєчасно виявити як потенційних жертв, так і ініціаторів агресивної поведінки, а також учнів, схильних до ролі спостерігачів. На основі отриманих даних соціальний педагог планує профілактичні заходи, спрямовані на формування толерантності, емпатії, навичок ненасильницької комунікації та відповідальної поведінки.

Значну увагу у своїй діяльності фахівець приділяє просвітницькій роботі з учнями, педагогами та батьками. Він організовує тренінги, бесіди, виховні години, інформаційні кампанії щодо прав дитини, недопустимості дискримінації та відповідальності за вчинення булінгу. Соціальний педагог сприяє підвищенню обізнаності учасників освітнього процесу про механізми протидії насильству, формує культуру взаємоповаги та партнерства.

У випадках виявлення фактів булінгу, соціальний педагог виступає посередником між сторонами конфлікту, організовує соціально-педагогічний супровід постраждалих дітей, надає їм підтримку та сприяє відновленню їхнього

психологічного благополуччя. Водночас, він працює з дітьми, які проявляють агресивну поведінку, допомагаючи їм усвідомити наслідки власних дій та сформувати альтернативні способи взаємодії. Важливою є також співпраця з адміністрацією закладу освіти, практичним психологом, класними керівниками та, за потреби, із соціальними службами та правоохоронними органами.

Соціально-педагогічна діяльність, спрямована на профілактику шкільного булінгу, має ґрунтуватись на принципах системності, персональної відповідальності дорослого, чіткої позиції самих дорослих, послідовності і несуперечності. Одним із важливих заходів профілактики насильства в освітньому середовищі є формування у здобувачів освіти умінь і навичок розвитку і підтримки здорових міжособистісних стосунків. Для цього до освітнього плану закладу освіти пропонується включати програми, які навчають дітей навичкам керування своєю поведінкою та конструктивного вирішення конфліктів. Пропонується ширше залучати фахівців служби у справах дітей та правоохоронних органів, батьків дітей і, власне, самих педагогів. Отже, мультидисциплінарний підхід повинен все ширше упроваджуватися у сучасну практику роботи школи щодо протидії булінгу.

Таким чином, соціальний педагог відіграє ключову роль у створенні безпечного освітнього середовища, запобіганні проявам булінгу та формуванні гуманістичних цінностей у дитячому колективі. Його професійна діяльність спрямована не лише на реагування на вже існуючі випадки насильства, а, насамперед, на попередження їх виникнення через системну профілактичну роботу, що забезпечує гармонійний розвиток особистості та позитивний соціальний клімат у закладі освіти.

3. Використайте наведену ситуацію для з'ясування можливості визнання дитини жертвою жорстокого поводження та застосування до неї соціально-правового захисту: «14-річний Н. подав заяву на батьків, в якій зазначив, що вони жорстоко з ним поводяться. Під час перевірки з'ясувалося, що конфлікт між батьками та дитиною виник через небажання останнього відвідувати школу».

Рекомендації до відповіді

У наведеній ситуації сам факт подання заяви 14-річною дитиною свідчить про наявність напружених сімейних відносин і потребує обов'язкової перевірки

уповноваженими органами, однак не є автоматичною підставою для визнання її жертвою жорстокого поводження. Відповідно до положень Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та Закону України «Про охорону дитинства», жорстоке поводження з дитиною охоплює фізичне, психологічне, сексуальне насильство, економічну експлуатацію, а також умисне нехтування основними потребами дитини. Для визнання дитини жертвою необхідно встановити наявність дій або бездіяльності батьків, що завдали чи могли завдати шкоду її фізичному або психічному здоров'ю, честі, гідності чи розвитку.

Якщо під час перевірки з'ясовано, що конфлікт виник виключно через небажання підлітка відвідувати школу, важливо проаналізувати методи виховного впливу, які застосовують батьки. Законодавство дозволяє батькам здійснювати виховання та контроль за виконанням дитиною обов'язків, зокрема щодо здобуття повної загальної середньої освіти (що передбачено, зокрема, Законом України «Про освіту»). Вимога відвідувати школу сама по собі не є жорстоким поводженням. Батьки повністю виконують свої обов'язки згідно статті 150 Сімейного кодексу України, щодо зобов'язання забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя. Однак, якщо під час «виховного впливу» застосовувалися тілесні покарання, систематичні приниження, погрози, ізоляція або інші форми психологічного чи фізичного насильства, тоді можуть бути підстави для визнання дитини постраждалою.

Отже, можливість надання дитині статусу жертви жорстокого поводження залежить від встановлення об'єктивних доказів насильницьких дій. Якщо такі факти підтверджуються (медичними висновками, свідченнями, результатами психологічного обстеження), застосовуються заходи соціально-правового захисту: взяття сім'ї під соціальний супровід, притягнення батьків до адміністративної або кримінальної відповідальності, винесення термінового заборонного припису, за необхідності, тимчасове вилучення дитини із сім'ї. До роботи залучаються служба у справах дітей, органи поліції, соціальні служби, психолог. Якщо ж перевірка не підтвердила фактів насильства, але виявила глибокий сімейний конфлікт, дитина не визнається жертвою жорстокого поводження, однак сім'я може бути взята під соціально-педагогічний супровід. У такому випадку доцільними є консультативна

допомога батькам щодо ненасильницьких методів виховання, робота психолога з підлітком щодо мотивації до навчання, медіація сімейного конфлікту та профілактична робота зі школою.

Таким чином, у даній ситуації саме по собі небажання дитини відвідувати школу не є підставою для визнання її жертвою жорстокого поводження. Підставою може бути лише доведений факт насильства або неналежного виконання батьківських обов'язків. Водночас, навіть за відсутності складу правопорушення, ситуація потребує соціально-педагогічного втручання, з метою відновлення конструктивних сімейних відносин.

5. Рекомендовані джерела

1. Актуальні питання соціальної роботи: навч. посіб. / О.М. Денисюк та ін.; ред. кол.: О.В. Епель, Т.Л. Лях, І.В. Силантьєва. Ужгород: РІК-У, 2023. 420 с.
2. Етика соціальної роботи: навчальний посібник / Н.В. Клименко. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 192 с.
3. Журавель Т., Іванюк І., Лехолетова М., Лютий В., Лях Т., Пашко Н., Соловійова В., Сорокіна О., Спіріна Т., Суліцький В., Удовенко Ю., Чепенко О., Чуйко О., Швед, О., Янковець В. Профілактика деструктивної поведінки підлітків. Видавництво ФОП Буря О.Д. – Київ, 2022. – 144 с.
4. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
5. Методи і технології соціальної роботи: навч. посіб. / О.І. Холостова, М.В. Лехолетова. – Харків: Факт, 2020. – 256 с. ^[P]_[SEP]
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12.07.2017 № 545 [Електронний ресурс] // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п#Text>
7. Практикум із соціальної роботи: навчальний посібник / за ред. І.Д. Зверєвої. – Київ: Академвидав, 2021. – 256 с. ^[P]_[SEP]
8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
9. Про затвердження Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України: наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 09.09.2005 № 1965 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v1965643-05>
10. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України: наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#n19>
11. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

12. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
13. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
14. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 № 2558-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
15. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
16. Сімейний кодекс України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
17. Соціальна робота в громаді: навчальний посібник / за ред. Т.В. Семигіної. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2021. – 280 с. ^[P]_[SEP]
18. Соціальна робота: навчальний посібник / за ред. О. В. Безпалько. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 304 с.
19. Суліцький В., Швед О. Консультування в соціальній роботі: навчально-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Вініченко», 2023. 240 с.
20. Теорія і практика соціальної роботи: навчальний посібник / Л.І. Міщик, Н.М. Клименко. – Львів: Новий Світ–2000, 2022. – 300 с.

6. Перелік наочного приладдя, матеріалів довідкового характеру, технічних і дидактичних засобів та обладнання, що дозволені для використання здобувачами у процесі підготовки та відповідей на запитання під час кваліфікаційного іспиту

- Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю».
- Закон України «Про соціальні послуги».
- Закон України «Про освіту».
- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
- Сімейний кодекс України.

Забороняється користуватися конспектами, підручниками, навчальними посібниками, використовувати засоби технічної інформації, мобільні телефони та інші додаткові засоби. В разі використання студенткою/студентом під час іспиту сторонніх джерел інформації (в тому числі підказок), вона/він відсторонюється від складання іспиту.